

UiO : Include

Forskningscenter for sosialt inkluderende energiomstilling

Byutvikling i bygdeperspektiv

Include-lunsj 26. april 2023

Sigrid Stokstad, Institutt for offentlig rett

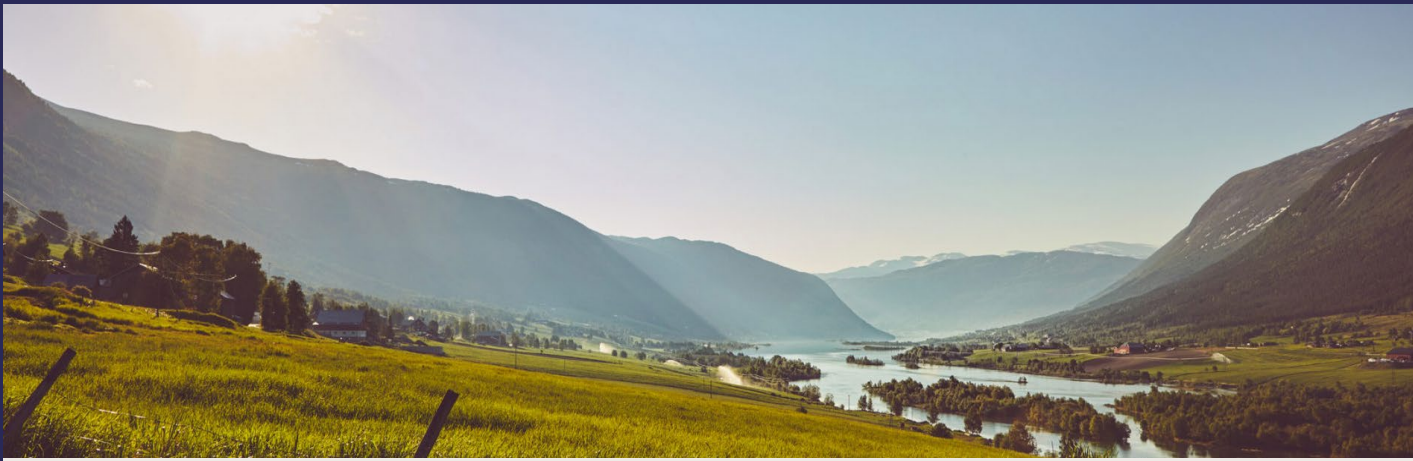
Include

Forskningscenter for sosialt inkluderende energiomstilling

Rettferdig omstilling

Hva: Fordeling av goder og byrder
Hvem anerkjennes?
Hvordan skjer prosessene?

[Heim](#) – Kvardag

Kvardag

Kvardagen i Skjåk er noko av det beste med å bu her.

Sjå elg og hjort på veg til arbeid. Køfritt, utan ljuskryss og garantert parkeringsplass. Effektivt og enkelt.

<https://www.skjak.no/kvardag/> Foto: Vegard Breie

08:07 – 08:35

🚶 4 🚗 76 ⚠️ 🚶 2 🕒 3 28 min →

08:02 – 08:35

🚶 15 🕒 3 32 min →

08:08 – 08:41

🚶 4 🚗 79 🚶 5 🕒 2 33 min →

08:15 – 08:44

Rettferdig omstilling

Innfartsparkering

Innfartsparkering

Viken kollektivterminaler FKF (VKT) har ansvaret for innfartsparkeringen og bussterminalen på Olavsgaard. Innfartsparkeringen på Olavsgaard kollektivknutepunkt er etablert som et tilbud til de kollektivreisende, og kun ment for dette formålet. Parkering her er for tiden gratis når du skal videre med buss.

Klimaomstillingen har en sentrum/periferi-dimensjon.

Hvordan kan vi undersøke den?

<https://www.kollektivterminaler.no/innfartsparkering/>

WP3

Kommunen som endringsaktør

Institusjonalisering av miljø- og klimaarbeid

Klimabudsjett

Grønt partssamarbeid

PhD: Klimabudsjett

Involvering av lokalsamfunnet

Bærekraftig forbruk og ombruk

Kortreist mat

Medvirking

Bærekraftig arealbruk i kommuner med lav befolkning

Survey befolkning

Småskalalandbruk

PhD: Sirkulærøkonomi

PhD Kommuner og samskaping

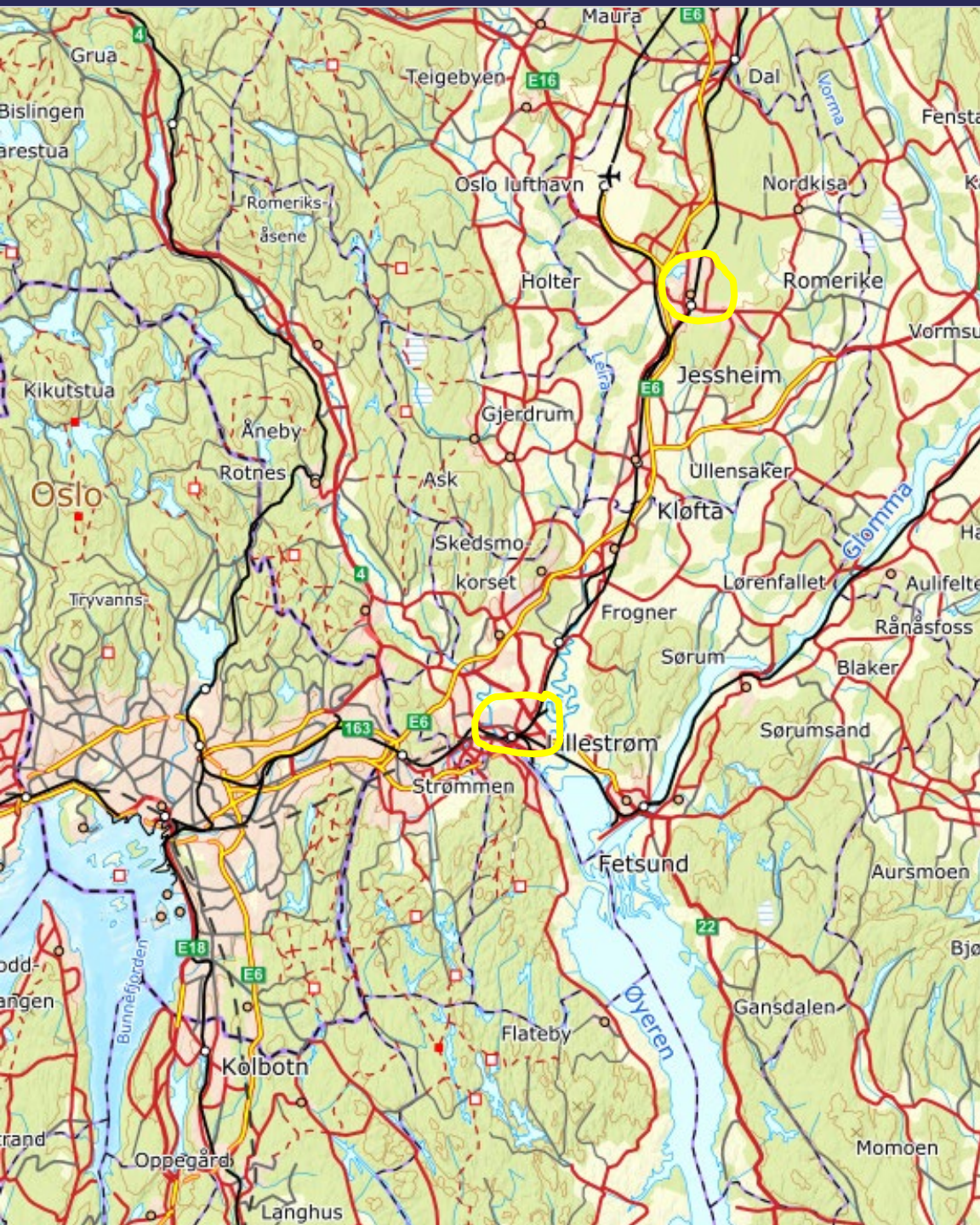
Flernivåstyring

Rettferdige avgifter

PhD Flernivåstyring byvekst

Hovedmål for WP3:

Analysere og gi anbefalinger om hvordan kommuner kan utvikle strategier og tiltak/virkemidler for en sosialt inkluderende omstilling.

Include

Forskningscenter for sosialt inkluderende energiomstilling

Perifer medvirkning i urbane dekarboniseringsprosesser i Ullensaker og Lillestrøm

Urbane dekarboniseringsprosesser?

Periferi?

Medvirkning?

NOU 2001:7 Bedre kommunal/regional planlegging:

«Utvalget mener det ikke er nok at loven fokuserer på innbyggernes adgang og rettigheter, slik som dagens ordlyd. **Det bør komme klart fram at planforvaltningen har plikt til å gå aktivt ut for å skape et engasjement i befolkningen når det gjelder plantemaer som har direkte betydning for folks hverdag.** Dette bør også gjelde grupperinger som normalt har vanskelig for å fremme sine interesser i planprosessen, som barn og unge, eldre, grupper med fremmedkulturell bakgrunn, funksjonshemmete med videre. Etablering av lokale arenaer i form av grendeutvalg eller områdeutvalg som kommunen kan samhandle med, er i en del sammenhenger en forutsetning for å få kontinuitet i samarbeidet. **Planmyndighetene bør opptre som en mer aktiv pedagogisk vegleder slik at innbyggerne forstår viktigheten av å delta og muligheten for innflytelse.** Som en del av dette bør kommunen også bestrebe seg på å gi tilbakemelding til private personer og grupperinger som kommer med innspill i planprosessen.»

- En prosessuell rettighet
- Gjelder uavhengig av hvilke hensyn som vektlegges
  - Fremme klimaomstilling
  - Hindre klimaomstilling
- Kan bidra til å
  - skape aksept for løsninger
  - finne nye og bedre løsninger
  - opplyse saker

Medvirker folk som bor på bygda i byenes klimaomstilling?

Den rurale
periferiens rolle i
byutviklingsprosesser
i Lillestrøm og
Ullensaker kommune

SEPTEMBER 2021
Senter for utvikling og miljø (SUM)
Johanne Heen Enger

I hvilken grad blir folk som bor utenfor sentrum i kommunene Lillestrøm og Ullensaker inkludert i byutviklingsprosesser som sikter på å redusere bilbruk i sentrum?

- Gruppeintervjuer med administrativt ansatte i Lillestrøm og Ullensaker, samt gjennomgang av dokumenter knyttet til byutviklingsplanene og tilhørende medvirkningsprosesser.
- Periferien berøres av tiltak for grønnere mobilitet i sentrum, men deres interesser er ikke diskutert i plandokumentene eller i medvirkningsprosessene.
- Periferien har ikke blitt oppsøkt som en gruppe med spesielle interesser i medvirkningen, og der de kan tenkes å ha deltatt er det ikke mulig å skille deres innspill fra andre grupper.
- Periferien er ikke anerkjent som en gruppe med spesielle interesser i plandokumentene eller i medvirkningen.

Det er lettere å snakke om klima i byen enn på bygda – en undersøkelse av folkevalgtes oppfatninger

AUGUST 2022

Include – Forskningscenter for sosialt inkluderende energiomstilling
Anne Sofie Hovden

UiO

Hvilke oppfatninger har folkevalgte om medvirkning fra innbyggere i rural periferi i planprosesser for klimatiltak og klimaomstilling i Ullensaker og Lillestrøm?

- Intervjuer med ordfører/gruppeleder fra de tre største partiene i hver kommune.
- De folkevalgte har, etter egen oppfatning, bedre oversikt over hva innbyggere i rural periferi mener enn det administrasjonen har.
- De bidrar i noen grad til at innbyggere i rural periferi blir hørt/sett/tatt hensyn til. Det varierer hvorvidt disse innbyggerne er anerkjent som bærere av særlige interesser.
- Tilnærmingen er ofte lite systematisk, og kan være preget av eget nabolag og egne erfaringer.
- Blant de folkevalgte er det ulike syn på hva som er rettferdig fordeling av goder og byrder. «Det som er bra for byen er bra for alle.»

«Fordi at det er lettere... å snakke om klimamål i by enn i periferien, sånn at jeg har inntrykk av at for veldig mange av de som bor i by har stor forståelse for arbeidet og endringsprosesser som må til for å nå klimamålene. Det er klart at det er mye enklere for meg å gå til butikken eller sykle til butikken for meg enn de som bor langt ute i [lite sted]. Vi kan ikke sammenligne det, fordi at det er så vidt forskjellig.»

Hvilke beslutningsprosesser styrer busstilbudet i Lillestrøm og Ullensaker? I hvilken grad er hensynet til dem som bor i rural periferi i de to kommunene vurdert og hensyntatt i disse prosessene?

- Intervjuer med administrativt ansatte i kommunene, fylkeskommunen og Ruter.
- Beslutningsprosessene drives av Viken fylkeskommune i samarbeid med Ruter.
- Det konkrete busstilbudet utformes først og fremst av Ruter.
- Kommunene medvirker lite i planleggingen av busstilbudet.
- Det er ikke utviklet særskilte medvirkningsordninger for innbyggere som bor i rural periferi utover det som skjer gjennom Ruters markedsundersøkelser. Ruter har ikke hatt spesielt fokus på innbyggere i distriktsperiferien som egen gruppe i slike undersøkelser.
- Både kommuner, fylkeskommuner og Ruter gir uttrykk for at det er vanskelig å tilby bussruter i enkelte områder med spredt befolkning. De vil ikke bli brukt nok til å være økonomisk bærekraftige.

Hvilke forforståelser har de folkevalgte om folk på bygda? Er de påvirket av en diskurs om byen som en løsning på klimakrisa?

- Intervjuer med ordfører/gruppeleder fra de tre største partiene i Ullensaker og Lillestrøm.
- Diskursen om knutepunktfortetting:
  - «Momentene som preger denne diskursen mest, er redusert bilkjøring og knutepunktfortetting som udelt positivt for hele kommunen.»
- Diskursen om folk på bygda:
  - «Diskursen om folk på bygda preges av momentene folk på bygda er avhengige av bil, folk på bygda er opptatt av andre ting enn de i byen, folk på bygda er bønder og folk på bygda vil ikke bo i byen.»
- Når folkevalgte reproducerer stereotypiene om at folk på bygda ikke bryr seg om klima ved å ikke inkludere dem i planprosesser som omhandler klima, vil folk på bygda også selv produsere den samme stereotypien ved at de ikke etterspør å bli involvert i medvirkning for denne typen planprosesser.

Oppsummering – byutvikling i bygdeperspektiv

Rettferdig klimaomstilling

Hva: Fordeling av goder og byrder

Reduksjon av klimautslipp er i seg selv et gode for både bygd og by.

Noen av virkemidlene er mindre tilgjengelige for folk på bygda enn for folk i byen.

Hvem anerkjennes?

Hva: Fordeling av goder og byrder

Folk på bygda er i liten grad ansett som bærere av interesser som det er viktig å belyse i de urbane omstillingsprosessene?

Hvordan skjer prosessene?

Folk på bygda involveres i liten grad i saker som gjelder klimaomstilling i byene.

UiO **Include**

Forskningscenter for sosialt inkluderende energiomstilling

Takk for oppmerksomheten!

www.uio.no/include

Sigrid Stokstad

sigridst@uio.no